

WWF Ελλάς

Λεμπέση 21
117 43 Αθήνα

Τηλ: 210 3314893
Φαξ: 210 3247578
g.chasiotis@wwf.gr
www.wwf.gr

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΛΗΜΜΥΡΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

7.12.2017

1. Η ολοκλήρωση των Προσχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας είναι ένα σημαντικό επίτευγμα. Ακόμα περισσότερο, το Προσχέδιο του Υ.Δ. Αττικής είναι ιδιαίτερα τεκμηριωμένο στην καταγραφή και την ανάλυση των πλημμυρικών αιτίων. Εκεί, ωστόσο, που είναι ανεπαρκές, είναι στην θέσπιση των κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη και προστασία. Δυστυχώς, η αδυναμία αυτή είναι μοιραία, και το Προσχέδιο δεν θα πρέπει να γίνει αποδεκτό στην παρούσα μορφή.

2. Ο σχολιασμός του παρόντος Προσχεδίου δεν μπορεί να αγνοήσει τις πρόσφατες τραγικές πλημμύρες στην περιοχή του Θριασίου. Πράγματι, τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) δεν μπορεί να είναι θεωρητικά κείμενα, αλλά κείμενα που διασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την ουσιαστική προστασία της ανθρώπινης ζωής, της δημόσιας υγείας, των οικισμών, των υποδομών και του περιβάλλοντος.

3. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, η πλημμύρα της 15.11.2017 στην περιοχή της Μάνδρας προκλήθηκε από την υπερχειλίση των ρεμάτων «Σούρες» και «Αγίας Αικατερίνης». Στην περιοχή της Νέας Περάμου, σημαντικό ρόλο στις πλημμύρες έπαιξε το ρέμα «Κουλουριώτικο». Για το ρέμα «Σούρες», το Προσχέδιο σημειώνει τα εξής: «*με βάση τα αποτελέσματα της μοντελοποίησης δεν προκύπτουν πλημμυρικά φαινόμενα σε καμία περίοδο*» (σ. 116). Για το ρέμα της «Αγίας Αικατερίνης (από συμβολή με το ρέμα Σούρες)», το Προσχέδιο εκτιμά ότι «*στις περιόδους επαναφοράς $T=50$ και $T=100$ χρόνια δεν προκύπτουν πλημμυρικά φαινόμενα, καθώς η πλημμύρα περιορίζεται εντός της κοίτης λόγω των μικρών παροχών. Στην περίοδο επαναφοράς $T=1000$ χρόνια, η εικόνα επιδεινώνεται σε μεγάλο βαθμό, καθώς πλημμυρίζει σε μεγάλο ποσοστό το παραλιακό κομμάτι...*» (σ. 116). Για το ρέμα Κουλουριώτικο, «*με βάση τα αποτελέσματα της μοντελοποίησης στις περιόδους επαναφοράς $T=50$, $T=100$ και $T=1000$ χρόνια, δεν προκύπτουν πλημμυρικά φαινόμενα...*» (σ. 114).

Δυστυχώς στις 15.11.2017, προέκυψαν πλημμυρικά φαινόμενα. Είναι απολύτως κατανοητό ότι η «μοντελοποίηση» της διόδευσης των πλημμυρών έχει περιορισμούς. Από την άλλη μεριά, είναι επιβεβλημένο να συγκριθούν τα αποτελέσματα της μοντελοποίησης με την πραγματικότητα: σε τελική ανάλυση, η μοντελοποίηση προσπαθεί να απεικονίσει την πραγματικότητα αυτή. Με βάση τις παραπάνω αναφορές του Προσχεδίου, σύμφωνα με τις οποίες μόνο ένα από τα επίμαχα ρέματα μπορεί να προκαλέσει πλημμυρικά φαινόμενα (και αυτό μόνο 1 φορά κάθε 1000 χρόνια, και σε άλλο σημείο) **ζητάμε την απόρριψη του Προσχεδίου στο σύνολό του**. Δεν είναι δυνατόν να παραληφθεί (ή, ακόμα χειρότερα, να θεσπιστεί) το Προσχέδιο αν δεν έχουν επιλεγεί τα κατάλληλα εργαλεία μοντελοποίησης, ή τα εργαλεία που επελέγησαν δεν έχουν εφαρμοστεί σωστά (ή τα αποτελέσματά τους δεν ερμηνεύτηκαν σωστά). Σημειώνεται ότι η καταγραφή των ιστορικών πλημμυρών, η οποία περιλαμβάνεται στο Προσχέδιο, έχει καταγράψει και στο παρελθόν μεγάλες πλημμύρες στην περιοχή που έπληξε η πλημμύρα της

14.11.2017 – για παράδειγμα, στις 27.2.2015 (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 249).

Το ΥΠΕΝ θα πρέπει να αρνηθεί την παραλαβή του Προσχεδίου, πριν οι μέθοδοι και η αξιοπιστία του αξιολογηθούν από ανεξάρτητους ειδικούς. Όπως θα αναφερθεί παρακάτω, δεν είναι η μόνη αστοχία του προτεινόμενου Προσχεδίου.

4. **Το Προσχέδιο, όπως ομολογεί και το ίδιο, δεν ενσωματώνει την κλιματική αλλαγή.** Αντιθέτως, προβλέπει την ενσωμάτωσή της στην 1^η αναθεώρηση (μέτρο EL06-M24-13, σελ. 205) – δηλαδή, το νωρίτερο την 22.12.2021 (άρθρο 14 παρ. 3 οδηγίας 2007/60). Σε άλλο σημείο, το Προσχέδιο περιορίζεται σε μία απαρίθμηση ορισμένων προγραμμάτων και δράσεων που αφορούν την κλιματική αλλαγή, ορισμένες από τις οποίες όχι μόνο δεν έχουν ολοκληρωθεί, αλλά ούτε καν αρχίσει (σελ. 44-47). Οι επιλογές αυτές ξενίζουν, διότι η συσχέτιση των προτεινόμενων μέτρων με την κλιματική αλλαγή χαρακτηρίζεται (τις περισσότερες περιπτώσεις) ως «υψηλή». Πουθενά δεν έγινε μία προσπάθεια να συνεκτιμηθούν οι μεταβολές στην ένταση και την κατανομή των φυσικών καταστροφών που θα επιφέρει η κλιματική αλλαγή [για μία σχετική παλαιότερη προσπάθεια, με την χρήση «περιοχικών» κλιματικών μοντέλων, πρβλ. την μελέτη της Επιτροπής Μελέτης Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής/Τράπεζας της Ελλάδας «Μεταβολές στην ένταση και κατανομή των φυσικών καταστροφών» (Ιούνιος 2011), και του WWF Ελλάς «Το αύριο της Ελλάδας» (2009)].

Μία ακόμα ατεκμηρίωτη επιλογή του Προσχεδίου για το θέμα της ανύψωσης της μέσης στάθμης θάλασσας θα πρέπει να επισημανθεί. Στο σχετικό κεφάλαιο, αναφέρονται τα εξής: *«λαμβάνοντας υπόψη ότι: οι παράκτιες αστικές περιοχές έχουν κατά κανόνα κάποιας μορφής κρηπίδωμα ή προστασία από τους κυματισμούς ύψους 1.0 m περίπου από την ΜΣΘ... εκτιμήθηκε ότι οι παράκτιες περιοχές που εμφανίζουν επικινδυνότητα, είναι αυτές όπου υπολογίζεται ανύψωση της μέσης στάθμης της θάλασσας κατά τουλάχιστον 1.0 m. Εντός του ΥΔ Αττικής δεν υπάρχει καμία ΖΔΥΚΠ που να έχει σημαντικό κίνδυνο από τη θάλασσα και ως εκ τούτου δεν απαιτείται καμία περαιτέρω ανάλυση...».* Η εκτίμηση αυτή επαναλαμβάνει την «Προκαταρκτική αξιολόγηση κινδύνων πλημμύρας από την θάλασσα», η οποία περιορίστηκε στις «Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας» (εφεξής, ΖΔΥΚΠ) , χωρίς καμία περαιτέρω εξέταση (ΕΓΥ/ΥΠΕΚΑ, Νοέμβριος 2014) [<http://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/floods/envvibcow/>] . Ακόμα και η «Προκαταρκτική αξιολόγηση» , όμως, αποσαφήνισε ότι η «συνολική μέγιστη ανύψωση Μ.Σ.Θ στην ακτογραμμή, από όλες τις διευθύνσεις, για περίοδο επαναφοράς 50 ετών» στις νότιες ακτές της Αττικής είναι «0.81 – 1.00 m» (βλ. σχήμα 19 της «Προκαταρκτικής Αξιολόγησης των Κινδύνων Πλημμύρας από την θάλασσα», σελ. 28). **Στοιχειώδη περιθώρια ασφάλειας θα επέβαλλαν συνεπώς να εξεταστούν και οι κίνδυνοι αυτοί, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι σημαντικές υποδομές είναι χωροθετημένες στην ακτογραμμή.**

5. Το Προσχέδιο θεωρεί τις προστατευόμενες και οικολογικά ευαίσθητες περιοχές (σ. 58 επ.) ως «δεικτική» αποτίμησης των δυνητικών επιπτώσεων των πλημμυρών (Πίνακας 8.13, κεφ. 8.3.1.). Ειδικά για τις «περιοχές προστασίας οικότοπων ή ειδών» (σ. 59), η προσέγγιση αυτή είναι ελλιπής. Η Οδηγία σαφέστατα απαιτεί να ληφθούν υπόψη οι περιοχές συγκράτησης και αποστράγγισης των πλημμυρών, και οι φυσικές επιφάνειες κατακράτησης [άρθρα 4 παρ. 2 δ) και 7 παρ. 3]. Οι περιοχές αυτές θα έπρεπε συγχρόνως να θεωρηθούν και ως υποδομές ή μέτρα μείωσης των κινδύνων πλημμύρας, όπως ακριβώς και τα αντιπλημμυρικά έργα. Αυτή είναι και η διεθνής τάση: όπως έχει παρατηρηθεί, *«τα αντιπλημμυρικά μέτρα, όπως τα φράγματα και οι οχετοί, δεν είναι η μόνη λύση... φυσικά, οικοσυστημικά μέτρα κατακράτησης των υδάτων είναι εξαιρετικά συμφέροντα από πλευράς κόστους. Όχι μόνο δημιουργούν πολλαπλά οφέλη για την φύση και το περιβάλλον, αλλά και το κόστος επένδυσης και διατήρησης είναι συχνά μικρότερο*

από καθαρά τεχνικές λύσεις...» [European Commission, Towards Better Environmental Options for Flood risk management, DG ENV D.1 (2011) 236452]. Η παράλειψη αυτή έχει σημασία, καθώς η ύπαρξη και αποτελεσματική προστασία των περιοχών αυτών αποτελεί μέτρο «προστασίας» και «πρόληψης» των πλημμυρικών κινδύνων, και επηρεάζει το Προσχέδιο στο σύνολό του.

6. Εκ προοιμίου, το Προσχέδιο αποκλείει ορισμένες περιοχές από την πλήρη εκτίμηση των κινδύνων πλημμύρας. Για παράδειγμα, περιοχές έκτασης κάτω από 25 km² δεν εξετάζονται, εκτός αν υπήρχαν αναφορές από περιφερειακούς φορείς (βλ. κεφ. 5.2, σελ. 66-67). Επίσης, όσον αφορά ειδικά τις πλημμύρες από ανύψωση μέσης στάθμης θάλασσας (κεφ. 5.4), με διάφορες αιτιολογίες, αποκλείστηκαν οι περιοχές όπου η ανύψωση της στάθμης της θάλασσας είναι μικρότερη του 1 μέτρου: για παράδειγμα, εκτιμήθηκε ότι «οι παράκτιες αστικές περιοχές έχουν κατά κανόνα κάποιας μορφής κρηπίδωμα ή προστασία από τους κυματισμούς ύψους 1.0». Έτσι, στις περιοχές αυτές, δεν φαίνεται να αξιολογήθηκαν ούτε οι δυνητικές επιπτώσεις από τις πλημμύρες, ούτε η τρωτότητα (πρβλ. την μεθοδολογία του κεφ. 8.3.1). Σε απλά ελληνικά, ακόμα και αν οι περιοχές αυτές είναι τρωτές (διότι, π.χ., είναι πυκνοκατοικημένες), εξαιρέθηκαν από την περαιτέρω αξιολόγηση. Η προσέγγιση αυτή είναι ατεκμηριώτη και ισοπεδωτική. Επίσης, τουλάχιστον για τις παράκτιες περιοχές, συγκρούεται με όσα ρητά προβλέπει η Οδηγία 2007/60, η οποία απαιτεί να αξιολογούνται τουλάχιστον οι πλημμύρες χαμηλής πιθανότητας (πρβλ. άρθρο 6 παρ. 6).

7. Άλλες ελλείψεις.

(α) Έργα αντί δεσμευτικών μέτρων. Το Προσχέδιο θεωρεί πώς όταν η Οδηγία 2007/60 αναφέρεται στον στόχο «μείωσης των κινδύνων πλημμύρας» εννοεί «κατασκευαστικά και μη έργα» (σ. 177, κεφ. 9.1). Κατά την Οδηγία 2007/60, το ΣΔΚΠ περιλαμβάνει μέτρα (άρθρο 7 παρ. 3, Παράρτημα, σημείο A,I,4). Κατά συνέπεια, το ΣΔΚΠ δεν είναι μόνο «στρατηγικό κείμενο», αλλά είναι και κείμενο θέσπισης (νομικών ή διοικητικών) μέτρων. Από κανένα σημείο της Οδηγίας δεν προκύπτει ότι τα «μέτρα» είναι μόνο «έργα». Πόσο μάλλον που το ίδιο το Προσχέδιο σημειώνει, με αφοπλιστική ειλικρίνεια, ότι «οι υφιστάμενες προδιαγραφές μελέτης έργων αποχέτευσης ομβρίων και αντιπλημμυρικής προστασίας χρονολογούνται από την δεκαετία '70. Χρειάζεται να συνταχθεί νέος Κανονισμός που θα λάβει υπόψη του τις Οδηγίες 2000/60 και 2007/60, την σύγχρονη Περιβαλλοντική Νομοθεσία...» (σ. 213, έργο «Σύνταξη νέων κανονισμών μελέτης έργων αποχέτευσης ομβρίων», EL06-M35-23).

Όπου το Προσχέδιο τολμάει να προτείνει κάποια «μέτρα», τα «μέτρα» αυτά συνίστανται σε διάφορες «νεφελώδεις» και αδιαμόρφωτες συστάσεις, όπως είναι η «προώθηση πρακτικών», η «σύνταξη κανονισμών», ή η εκπόνηση νέων μελετών, χωρίς να προτείνει ή να θεσπίζει συγκεκριμένα μέτρα. Για κάποιο λόγο, οι συντάκτες του Προσχεδίου θεωρούν ότι το ΣΔΚΠ είναι ένα κατάλογος μελλοντικών μελετών. Με τον τρόπο αυτό, όλες οι δυσάρεστες αποφάσεις μεταφέρονται στο απροσδιόριστο, και πολύ μακρινό, μέλλον. Κανένα από τα «μέτρα» αυτά δεν θα είχε σώσει μία ζωή στις πρόσφατες πλημμύρες (στην υποθετική περίπτωση ότι το Προσχέδιο είχε θεσπιστεί μέσα στις θεσμοθετημένες προθεσμίες).

(β) Μελέτες αντί δεσμευτικών μέτρων. Το Προσχέδιο συνιστά έναν τεράστιο αριθμό μελετών, για να καθοριστούν τα μέτρα που θα έπρεπε το ίδιο να θεσμοθετήσει. Αυτό είναι εμφανές ειδικότερα για τα κρίσιμα «μέτρα πρόληψης» κι «προστασίας». Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το μέτρο της «Εναρμόνισης των σχεδίων χωροταξικού και ρυθμιστικού χωρικού σχεδιασμού» (EL06-M21-02). Πρώτα από όλα, αντί για γενικότητες, το Προσχέδιο θα έπρεπε και να καθορίζει ποια ακριβώς πολεοδομικά και χωροταξικά σχέδια πρέπει να τροποποιηθούν, και προς ποια κατεύθυνση: σε τελική ανάλυση, το Προσχέδιο καθορίζει τις

ΖΔΥΚΠ, άρα οι περιοχές που είναι κατεξοχήν ευάλωτες σε πλημμύρες είναι γνωστές. Για το προφανέστατο και επιτακτικά αναγκαίο μέτρο του ελέγχου των χρήσεων γης και των όρων και περιορισμών δόμησης εντός των ΖΔΥΚΠ, το Προσχέδιο κρίνει ότι «*θα πρέπει να τροποποιηθούν οι προδιαγραφές των μελετών Τ.Χ.Σ. /Ε.Χ.Σ.*» - ούτε καν **τα ίδια** τα Τ.Χ.Σ./Ε.Χ.Σ. Ακόμα χειρότερα, το Προσχέδιο μεριμνά έτσι ώστε και στην περίπτωση αυτή να μην αλλάξει τίποτα απολύτως: «*οι όροι και περιορισμοί αφορούν νέες κατασκευές. Εκτιμάται ότι σε εύλογο βάθος χρόνου οι προϋφιστάμενες κτιριακές υποδομές θα επισκευασθούν*» (σελ. 175). Αυτό δεν είναι «μέτρο», και μάλιστα «μέτρο προστασίας», αλλά ευχολόγιο. Το συναφές μέτρο της «*μετεγκατάστασης δραστηριοτήτων*» (ΕΛ06-Μ22-03) έχει παρόμοια μεταχείριση: «*προϋπόθεση για τη μετεγκατάσταση των δραστηριοτήτων αυτών είναι η ύπαρξη αντίστοιχου χωρικού υποδοχέα στα όρια του ΟΤΑ στον οποίο συντάσσονται οι μελέτες. Να ορίζεται ο τρόπος και ο χρόνος υποχρεωτικής μετεγκατάστασης των χρήσεων*» (σελ. 196). Εάν δεν βρεθεί, ή μέχρι να βρεθεί ο υποδοχέας, το Προσχέδιο αδυνατεί να προτείνει τα μέτρα για τα οποία συντάχθηκε: σημειώνεται ότι μέσα στις ΖΔΥΚΠ της Περιφέρειας υπάρχουν 128 εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές, 3 εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία Seveso, και 11 που εμπίπτουν και στις δύο οδηγίες. Το μέτρο των «*πολεοδομικών και οικιστικών ρυθμίσεων*» (ΕΛ06-Μ23-04) δεν λαμβάνει υπόψη ακραία φαινόμενα (δηλαδή, περιόδους επαναφοράς T=1000), και φαίνεται να περιορίζεται σε ρυμοτομικά και οικισμούς μέχρι 2000 κατοίκων (σελ. 197 – άρα, όχι άλλα καθεστώτα, όπως την εκτός σχεδίου δόμηση): και πάλι, το προσχέδιο καθορίζει τις ΖΔΥΚΠ, άρα έπρεπε να καθορίσει και τα ρυμοτομικά σχέδια και οικισμούς που εμπίπτουν σε αυτές. Η ίδια προσέγγιση υιοθετείται για τα πλέον αυτονόητα «*μέτρα προστασίας*»: π.χ., η κατάργηση των ιρλανδικών διαβάσεων, τουλάχιστον εντός των ΖΔΥΚΠ – παραλέμπεται στον (μελλοντικό) «*εντοπισμό*» των επίμαχων διαβάσεων και στην «*διατύπωση προτάσεων αντιμετώπισης*» (!) (σελ. 216, μέτρο «*Ειδικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση πλημμυρικών κινδύνων σε ιρλανδικές διαβάσεις*», ΕΛ06-Μ35-23).

Σε κάθε περίπτωση, τα παραπάνω μέτρα είναι ελλιπή: αγνοούν όχι μόνο την ειδική νομοθεσία που παρεμποδίζει την εγκατάσταση δραστηριοτήτων (πρβλ. άρθρο 7 ν. 3325/2005, όπως έχει τροποποιηθεί, κ.α. παρόμοιες διατάξεις), άλλα πολεοδομικά καθεστώτα και κυρίως την αυθαιρέτη δόμηση (για την οποία, βλ. παρακάτω).

(γ) *Κανένα μέτρο για φυσικές πλημμυρικές περιοχές και βιώσιμες πρακτικές γης. Κατά την Οδηγία 2007/60, «τα σχέδια διαχείρισης ... λαμβάνουν υπόψη συναφείς πτυχές, όπως...τις οδούς και περιοχές αποστράγγισης των πλημμυρών με δυνατότητα συγκράτησης των πλημμυρών, όπως οι φυσικές πλημμυρικές περιοχές, τη διαχείριση του εδάφους ... τη διαφύλαξη της φύσης... Τα σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν την προώθηση βιώσιμων πρακτικών χρήσης γης, βελτίωση της συγκράτησης υδάτων καθώς και την ελεγχόμενη κατάκλυση ορισμένων περιοχών σε περίπτωση πλημμύρας...» (άρθρο 7 παρ. 3 εδ. β' και δ').*

Πράγματι, η δέσμευση των κατακρηνησμάτων και συγκράτηση των φερτών υλικών είναι προτιμότερο να γίνεται στα ανάντη της λεκάνης απορροής και ιδίως όσο πιο κοντά στο σημείο «*πρώτης επαφής*». Τούτο επιτυγχάνεται με τη διασφάλιση μίας μη κατακερματισμένης δασοκάλυψης, που μέσω της σωστής διαχείρισης θα εξασφαλίζει της οικοσυστημικές εκείνες υπηρεσίες που αποτρέπουν τέτοια πλημμυρικά φαινόμενα.

Δυστυχώς, το Προσχέδιο επιμένει σε μία παρωχημένη αντίληψη που επικεντρώνεται αποκλειστικά στα αντιπλημμυρικά έργα, και όχι στην δημιουργία πλημμυρικών πεδίων ή την προστασία τους (όπου υπάρχουν). Το πλησιέστερο μέτρο προστασίας («*προώθηση βέλτιστων πρακτικών για τη μείωση της επιφανειακής απορροής*», ΕΛ06-Μ34-19, σελ. 212) συνίσταται σε «*κατάρτιση οδηγού κατευθύνσεων*», «*εκπόνηση μελέτης*», «*διερεύνηση για παροχή κινήτρων*»

και «διερεύνηση υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου»: όλα αυτά, προτείνονται με παραπομπή σε ευρωπαϊκά προγράμματα και ιστοσελίδες, τα οποία έχουν, σε μεγάλο βαθμό, καταρτίσει τους οδηγούς αυτούς. Μετά την δημοσίευση των δορυφορικών φωτογραφιών από το πρόγραμμα Copernicus (<http://emergency.copernicus.eu/mapping/list-of-components/EMSR257>), η συμπεριφορά της επιφανειακής απορροής στην πλημμύρα της Μάνδρας είναι γνωστή, και μπορούν άμεσα να ληφθούν μέτρα για την κατοχύρωση των οδών αποστράγγισης. Ειδικά στην πυκνοδομημένη ΖΔΥΚΠ «Λεκάνης π. Κηφισού», με τις 276 βιομηχανίες (από τις οποίες 4 Seveso), η οποία προκαλεί πολύνεκρες πλημμύρες με αίτια την «κατάργηση πολλών ρεμάτων της ιστορικής φυσικής λεκάνης και αντικατάσταση τους με οδικούς άξονες και κτίσματα», την «διευθέτηση και μείωση των διατομών φυσικών υδατορευμάτων» και τον «ανεπαρκ[ή] προγραμματισμ[ό] για την διαχείριση των περιστατικών υδατορευμάτων μετά την επέκταση της πόλης», η διαφύλαξη και η δημιουργία ανοιχτών χώρων για την διόδευση των υδάτων είναι επιτακτική (σελ. 352).

(δ) *Έλλειψη μέτρων για μερικά από τα σημαντικότερα αίτια των ιστορικών πλημμυρών. Σε ένα ΣΔΚΠ, δεν αρκούν οποιαδήποτε μέτρα, αλλά μέτρα «για την επίτευξη των στόχων» του (άρθρο 7 παρ. 3). Το ΣΔΚΠ, μολονότι εντοπίζει με ακρίβεια τα αίτια των ιστορικών πλημμυρών, προφανώς για «να προβλεφθούν οι σημαντικές αρνητικές συνέπειες παρόμοιων φαινομένων στο μέλλον» [πρβλ. άρθρο 4 παρ. 2 γ) της Οδηγίας 2007/60], δεν περιλαμβάνει ούτε τα ελάχιστα μέτρα για την εξάλειψη των αιτιών αυτών.*

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υπερδόμηση και η αυθαίρετη δόμηση, της οποίας η συμβολή στην επιδείνωση των πλημμυρικών κινδύνων τεκμηριώνεται επαρκώς από το Προσχέδιο. Για παράδειγμα, στην ΖΔΥΚΠ «Παράκτιες περιοχές Σαρωνίδας - Αναβύσσου – Παλαιάς Φώκαιας», «τα πλημμυρικά επεισόδια οφείλονται κατά βάση σε εφήμερα ρέματα που έχουν υποστεί παρεμπόδιση στην ελεύθερη ροή τους λόγω χρήσεων γης (δόμηση κλπ.) ... Για παράδειγμα σε διάφορες θέσεις υπάρχουν μάντρες κάθετα στη ροή του ρέματος» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 149). Στην ΖΔΥΚΠ «Χαμηλή ζώνη Λουτρακίου», «τα πλημμυρικά φαινόμενα στην εντός σχεδίου πεδινή περιοχή ...οφείλονται αφενός στην εξαφάνιση της κοίτης των υδατορευμάτων και αφετέρου στην καταστροφή του πευκοδάσους της ορεινής περιοχής της λεκάνης απορροής» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 162). Στην ΖΔΥΚΠ «Περιοχής των Μεσογείων», «τα κύρια αίτια που συντελούν και εντείνουν την εμφάνιση πλημμυρικών φαινομένων ... είναι ...: αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με εμφάνιση πρακτικής αυθαίρετης δόμησης, με αποτέλεσμα δασικές καταπατήσεις, μπάζωματα ρεμάτων κ.ά....» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 201). Στην ΖΔΥΚΠ «Ελευσίνας-Μεγάρων», «οι πεδινές κοίτες των ρεμάτων όσο πλησιάζουν προς την έξοδο τους προς τη θάλασσα, ελαττώνονται ή έχουν σχεδόν εξαφανισθεί είτε φυσιολογικά (ελάττωση ταχύτητας, απόθεση φερτών) είτε κυρίως, τεχνητά (παράνομη δόμηση σπιτιών και βιομηχανιών) ... Στο μεγαλύτερο τμήμα τους δεν έχουν επαρκή διατομή με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται συχνά προβλήματα πλημμυρών τα οποία εντοπίζονται εκεί όπου έχουν γίνει ανθρωπογενείς επεμβάσεις, δηλαδή αλλοίωση (καταπάτηση) της φυσικής κοίτης από κατασκευές (όχι πάντοτε παράνομες), από ανεπαρκείς οχετούς σε διασταυρώσεις με δρόμους ή ακόμη από τις λεγόμενες ιρλανδικές διαβάσεις...» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 249-250). Στην ΖΔΥΚΠ «Μαραθώνα», «στο νότιο τμήμα - περιοχές Σταμάτας, Δροσιάς Κηφισίας, Λυκόβρυσης, κ.λπ. - τα πλημμυρικά φαινόμενα οφείλονται σε υπερχείλιση ρεμάτων...των οποίων η ροή διακόπτεται ή παρεμποδίζεται από την αστική δόμηση (ρ. Χελιδονούς, ρ. Κοκκινάρα, ρ. Πύρνας, Ποδονίφτης)...» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 271). Στην ΖΔΥΚΠ «Μαραθώνα – Νέας Μάκρης», «οι αυθαιρέσιες στα ρέματα, όπως επιχωματώσεις, απορρίψεις

μπαζών, αυθαίρετων καταλήψεων και άλλων ανεξέλεγκτων παρεμβάσεων προκαλούν πλημμύρες σε περιόδους έντονης βροχόπτωσης...» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 294). Ένα σοβαρό πρόβλημα που αναδεικνύεται, για παράδειγμα, είναι η παρακολούθηση, αστυνόμευση, διαχείριση και προστασία των υδατορρομάτων, ενώ η εξαίρεση των μικρών υδατορρομάτων από την προστασία της οριοθέτησης πρέπει επειγόντως να επανεξεταστεί (πρβλ. άρθρο 4 παρ. 2 ν. 4258/2014).

Εν όψει των παραπάνω αναφορών (οι οποίες αναδεικνύουν μία σειρά παράνομων ενεργειών), θα περίμενε κανείς ότι η αντιμετώπιση της αυθαίρετης δόμησης εντός των ΖΔΥΚΠ, και η αναβάθμιση της προστασίας και αποκατάσταση των υδατορρομάτων (και όχι απλώς η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας) θα ήταν η απόλυτη προτεραιότητα. Αντίθετα, μερικά μέτρα απλώς υπενθυμίζουν ότι πρέπει να γίνεται η (υποχρεωτική) οριοθέτηση (π.χ., μέτρα ΕΛ06-Μ33-33, ΕΛ06-Μ23-04, σελ. 218 και 197), ενώ η αυθαίρετη δόμηση είναι απύσχα από αυτά. Προφανώς, απαιτείται η τροποποίηση της πρόσφατης νομοθεσίας [πρβλ. άρθρα 81 επ. ν. 4495/2017 (Α' 167) για τον έλεγχο του δομημένου περιβάλλοντος – ένα πρόσφατο νομοθέτημα από το οποίο η έννοια των πλημμυρών απουσιάζει]: για παράδειγμα, θα μπορούσε να προβλεφτεί ότι η υπαγωγή αυθαίρετων στις ΖΔΥΚΠ να είναι δυνατή μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και διαδικασίες, που θα διασφαλίζουν την τήρηση του ΣΔΚΠ. **Σε κάθε περίπτωση, το Προσχέδιο θα έπρεπε να συμπεριλάβει χωρίς αποσιωπήσεις τα αναγκαία μέτρα, ακόμα και αν είναι πολιτικά ή διοικητικά δύσκολα.**

(ε) Έργα που δεν εξετάστηκε η συμβατότητά τους με το Προσχέδιο. Η πρόσφατη δημοσίευση των δορυφορικών φωτογραφιών από το πρόγραμμα Copernicus (<http://emergency.copernicus.eu/mapping/list-of-components/EMSR257>), αναδεικνύει κάτι που οι αυτόπτες μάρτυρες παρατήρησαν αμέσως: ορισμένα οδικά έργα της περιοχής επιδείνωσαν (αν όχι προκάλεσαν) τα πλημμυρικά φαινόμενα. Το Προσχέδιο δεν φαίνεται να εντοπίζει το πρόβλημα αυτό (αν και καταγράφει τις βασικές υποδομές της περιοχής), και ούτε φυσικά προτείνει μέτρα. Ακόμα χειρότερα, σε μία σειρά άλλων περιπτώσεων, αποδέχεται ορισμένα «εγκεκριμένα» ή υφιστάμενα έργα ως δεδομένα, και δεν εξετάζει την συμβατότητά τους με το ΣΔΚΠ. Για παράδειγμα, όσον αφορά τον κρίσιμο Κεντρικό και Δυτικό Τομέα Αθηνών του ΖΔΥΚΠ της «Λεκάνης π. Κηφισού», αναφέρεται ότι «στην περιοχή του Καματερού και του Ιλίου κατά μήκος του ρέματος της Εσχατιάς έχουν κατασκευασθεί γέφυρες οι οποίες σχεδόν στο σύνολό τους είναι υποδιαστασιοποιημένες. Σε περίπτωση απορροής με περίοδο επαναφοράς ακόμα και μικρότερης αυτής των 50 ετών στα σημεία το ρέμα τείνει να υπερχειλίσει...» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 357). Για το ρέμα της Εσχατιάς, που είναι κομβικής σημασίας για την αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής, αναφέρονται τα εξής: «προ δεκαπενταετίας αποφασίστηκε πιο πρόσφορη λύση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούσε, ο εγκιβωτισμός του (διευθέτηση), με αύξηση της διατομής του... Για να λειτουργήσει σωστά το έργο και να αποδώσει, πρέπει επιπλέον να ολοκληρωθεί το δίκτυο ομβρίων των περιοχών από όπου περνάει. Ειδικά η Εσχατιά (που έχει μετατραπεί από ρέμα σε αγωγό) δεν θα μπορεί να συλλέξει το νερό των περιοχών από όπου διέρχεται...» (Προσχέδιο Διαχείρισης – Ανάλυση χαρακτηριστικών, σελ. 358). Παραδόξως για ένα ζήτημα που άπτεται της ανθρώπινης ζωής, το θέμα μένει εκεί, καθώς το Προσχέδιο ούτε θεσπίζει κάποιο μέτρο, ούτε κάνει κάποια σύσταση (π.χ., συνολική επανεξέταση της διευθέτησης του ρέματος Εσχατιάς, ολοκλήρωση της διευθέτησης μετά τον ανασχεδιασμό του δικτύου ομβρίων, κοκ.). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το έργο δεν έχει υλοποιηθεί στο σύνολό του, και κατά συνέπεια ο ανασχεδιασμός του είναι δυνατός, και νομικά επιβεβλημένος [πρβλ. άρθρο 2 παρ. 2 περ. β) ν. 4258/2015 (Α' 94)]. **Ομοίως, στα «μέτρα προστασίας», περιλαμβάνεται η εξής αφοριστική διαπίστωση: «τα αντιπλημμυρικά έργα που μελετήθηκαν και**

κατασκευάστηκαν κατά καιρούς, δεν υλοποιήθηκαν με βάση κάποιον Γενικό Αντιπλημμυρικό Σχεδιασμό, αλλά σχεδιάστηκαν συχνά αποσπασματικά, κυρίως με γνώμονα τις εκάστοτε τοπικές ανάγκες...» (σελ. 214). Αντί να εντοπίσει τα βασικότερα από τα έργα αυτά, το Προσχέδιο συνιστά κάποια αδιευκρίνιστα Master plan έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (έργο EL06-M35-21, σελ. 213).

Κατά την Οδηγία 2007/60, το ΣΔΚΠ περιλαμβάνει και μέτρα «που λαμβάνονται στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών πράξεων», όπως η οδηγία 85/337/ΕΟΚ (για την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων). Ομοίως, η κ.υ.α. Η.Π. 31822/1542/Ε103 /2010 (Β' 1108), προβλέπει ότι «για τα έργα, παρεμβάσεις ή δραστηριότητες των οποίων η πραγματοποίηση ή λειτουργία παρουσιάζει δυνητικό κίνδυνο πλημμύρας, οι προβλεπόμενες στις κείμενες διατάξεις αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ή οι άδειες εγκατάστασης ή λειτουργίας κατά περίπτωση, πρέπει να είναι συμβατές με τα Σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας» (άρθρο 6 παρ. 8). **Οι διατάξεις αυτές θα πρέπει να εφαρμοστούν για την τροποποίηση των σχετικών ΑΕΠΟ και των αδειών εγκατάστασης ή λειτουργίας. Ωστόσο, το Προσχέδιο δεν φαίνεται να προτείνει κάτι σχετικό.**

(στ) **Ανεπάρκεια στοιχεία. Μία ακόμα αδυναμία του Προσχεδίου (που επιδεινώνει τις υπόλοιπες) είναι η χρήση ανεπάρκων στοιχείων.** Για παράδειγμα, όσον αφορά τις χρήσεις γης, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ (2008), και επαναχαρακτηρισμός με βάση ορθοφωτοχάρτες της ΕΚΧΑ (2007-9) (σελ. 54). Τα στοιχεία αυτά είναι περίπου 10 χρόνια παλιά, και η χρήση τους αποτελεί σημαντικό περιορισμό του Προσχεδίου. Για το θέμα αυτό, προβλέπονται ορισμένα μέτρα (π.χ., «Παραγωγή ψηφιακού μοντέλου εδάφους πολύ υψηλής ακρίβειας», EL06-M24-09), αλλά αυτό σημαίνει ότι η έλλειψη αυτή δεν θα επιλυθεί πριν το 2021, στην καλύτερη περίπτωση. Το θέμα αυτό δεν έχει άμεση λύση, αλλά συνηγορεί υπέρ λύσεων με σημαντικά περιθώρια ασφαλείας.

(ζ) **Πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων. Το Προσχέδιο καταγράφει με αρκετή ακρίβεια τις αλληλοεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες στον τομέα των πλημμυρών και της αντιπλημμυρικής προστασίας** (σελ. 32 επ.). Θα μπορούσε συνεπώς, μαζί με τόσες άλλες μελέτες και προτάσεις, να αναζητηθεί και μία λύση και στο θέμα αυτό. Δυστυχώς, αυτό δεν συμβαίνει.